

درسنامه درس چهارم

آرایه تشبیه

وقتی کسی یا چیزی را به کسی یا چیز دیگری مثل و مانند می‌کنیم از آرایه تشبیه استفاده می‌کنیم .

مثال : برق چون شمشیر بُران پاره می‌کرد ابرها را در این جا رعد و برق به شمشیر تشبیه شده است .

تشبیه چهار رکن دارد :

(۱) **مُشبه** : کلمه ای که ما آن را تشبیه می‌کنیم ؛ مشبه نام دارد .

(۲) **مشبه به** : چیزی یا کسی که مشبه ، به آن شبیه شود ؛ مشبه به نام دارد .

(۳) **ادات تشبیه** : وسایل و ابزاری که مشبه را به مشبه به مربوط می‌کند مانند مثل، مانند، چون ، چو، همچو، بسان و ...

(۴) **وجه شبه** : ویژگی مشترک بین مشبه و مشبه به را می‌گویند .

مثال : برق چون شمشیر بُران پاره می‌کرد ابرها را

برق : مشبه* چون : ادات تشبیه* شمشیر : مشبه به * بُران : وجه شبه

! **نکته اول** : مشبه و مشبه به از ارکان اصلی تشبیه هستند و از جمله حذف نمی‌شوند .

! **نکته دوم** : ادات تشبیه و وجه شبه از ارکان فرعی تشبیه هستند و می‌توانند از جمله حذف شوند .

! **نکته سوم** : اگر مضاف و مضاف الیه به هم تشبیه شوند و بین آنها اشتراکی وجود داشته باشد اضافه تشبیهی است .

مثال : قدِ سرو : قدِ مشبه از نظر بلندی به سرو (مشبه به) تشبیه شده است .

! **نکته چهارم** : چون اگر به معنی وقتی که یا زمانی که باشد ادات تشبیه نیست حتما باید معنی مثل و مانند بدهد .

نکته نگارشی!

در سال گذشته با نشانه های ربط (و / اما / ولی / سپس / بعد / زیرا و ...) آشنا شدید امسال با یکی از نشانه های ربط (نیز) و (هم) آشنا می شوید .

مثال :بازرگان زندگی خوب و آرامی داشت . فرزندان او (هم) در کنار پدر و مادر فضای گرم و پرمهری داشتند
بازنویسی : در باز نویسی باید به اصل ساده نویسی و کوتاهی جمله ها توجه کنیم ، برای نوشتن حکایت ها به زبان فارسی ساده ی امروزی ، ابتدا آن را می خوانیم و درباره مفهوم آن کمی می اندیشیم و از کلمه ها و عبارت های امروزی استفاده می کنیم تا مطالب قابل فهم و درک باشد . نوشته ی ما باید اجزای اصلی چیزی را که درباره ی آن می نویسیم در بر بگیرد . در کار بازنویسی ، نویسنده سعی می کند اول و آخر قصه عوض نشود و ترتیب ماجراهای قصه به هم نخورد و آن را گسترده نویسی (شاخ و برگ بیشتر) کند .

* توجه به نکات زیر در بازنویسی ضروری است :

- (۱) متن را به دقت خوانده تا به درک و دریافت موضوع دست یابد .
 - (۲) درباره ی معنی و مفهوم موضوع فکر کنیم تا بتوانیم آن را تجزیه و تحلیل کنیم .
 - (۳) اگر معنی و مفهوم کلمه ای را نمی دانیم از واژه نامه استفاده می کنیم .
 - (۴) کلمه ها و جمله ها را به زبان ساده ی امروزی بنویسیم .
- دانش زبانی : گوش دادن با شنیدن فرق دارد . شنیدن از امور غیر ارادی است و ما زیاد در آن دخیل نیستیم ؛ اما گوش دادن امری ارادی است و دست خود ماست .
- یکی از ابزارهای مهم در یادگیری خوب گوش دادن است و خوب گوش دادن نیاز به تمرین دارد چون یک مهارت است بخشی از دانش و سواد هر فرد از راه خوب گوش دادن به دست می آید . ما همه ی صداهای اطرافمان را می شنویم ولی فقط به برخی از آنها گوش می دهیم مثلا وقتی سر کلاس درس هستیم صداهای مختلفی از بیرون می شنویم ولی فقط به صدای معلم گوش می دهیم .

* برای تقویت مهارت گوش دادن باید به نکته های زیر توجه کنیم :

- (۱) دقت و تمرکز در چیزهایی که می شنویم .
- (۲) دقت در لحن سخن دیگران که در درس های قبل انواع لحن را یاد گرفتیم .

بیشتر بدانیم

کلیله و دمنه کتابی است پند آموز که در آن حکایت های گوناگون بیشتر از زبان حیوانات نقل شده است. اصل این کتاب هندی و در دوران ساسانی به فارسی میانه ترجمه شده است . نام کتاب از نام دو شغال با نام های کلیله و دمنه گرفته شده و بخش بزرگی از کتاب اختصاص به داستان این دو شغال دارد.

تمرین

۱) ارکان تشبیه را در عبارت ها و ابیات زیر مشخص کنید؟

- هر که در اندوختن مال دنیا فقط برای خود تلاش کند ، در ردیف چارپایان است چون سگِ گرسنه که به استخوانی شاد شود و به پاره ای نان خشنود گردد .

- اگر بی هنر و فضیلت باشید از شما دوری جویند چنان که موش ، اگرچه با مردم هم خانه است چون موزی است او را از خانه بیرون اندازند و در هلاک آن بکوشند .

- با دو پای کودکانه می دویدم همچو آهو .

۲) یک متن زیبا از کتاب داستان که این هفته خواندی انتخاب کن و سپس جمله هایی از آن را که (هم ، نیز) در آنها به کار رفته بنویس ؟

۳) معنی عبارت های زیر را بازنویسی کن ؟

- هر که در اندوختن مال دنیا فقط برای خود تلاش کند در ردیف چارپایان است .

- انسان ثروتمند و با هنر اگرچه گمنام باشد به سبب عقل و هنر خویش شناخته می شود .

- پس اگر بی هنر و فضیلت باشید از شما دوری جویند .

۴) واژه های زیر را بخوان و دسته بندی کن ؟

شُرْشُر باران * گریه ی کودک * قاه قاه خنده * صحبتِ مادر * آواز بلبل *
قُلْ قُل کتری * درسِ معلم * تلاوتِ قرآن * سرود ملی * نوار آموزشی *

گوش دادنی ها	شنیدنی ها

تست های درس

۱) در کدام گزینه (تشبیه) وجود دارد ؟

- الف) صورت مادرم چون ماه می درخشید ب) در خانه باز است
 ج) صدای سگ در بیابان پیچید د) صدای پای آفتاب می آید

۲) در کدام گزینه فعل غیر ساده وجود ندارد ؟

- الف) از کار و تلاش روی برگرداند ب) در این چند خصلت کاهلی بورزد
 ج) چون سر از خاک بر آورد د) در هلاک آن کوشند

۳) کدام ترکیب با بقیه فرق دارد ؟

- الف) فروغ آتش ب) آینده ی فرزندان ج) صاحب فرزند د) انسان باهنر
۴) عبارت زیر چند جمله دارد ؟

ای فرزندان ، بکوشید به کسب هنر و فضیلت که انسان ثروتمند و باهنر ، اگرچه گمنام باشد و دشمن بسیار داشته باشد به سبب عقل خویش در میان مردم شناخته می شود .

- الف) ۴ جمله ب) ۵ جمله ج) ۶ جمله د) ۷ جمله

۵) در عبارت « برق چون شمشیر بُران پاره می کرد ابرها را » مشبه کدام گزینه است ؟

- الف) برق ب) شمشیر ج) چون د) ابرها

۶) معنی کدام واژه به درستی نوشته نشده است ؟

الف) هلاک : نابودی ب) موزی : حيله گر ج) خصلت : نيکی غفلت : کوتاهی

۷) املاي کدام گزینه نادرست است ؟

الف) فضيلت ب) موزی ج) خصلت د) فروغ

۸) کدام گزینه مصدر فعل داده شده را به درستی نشان نمی دهد ؟

الف) ورزید : ورزیدن ب) بر آورد : بر آوردن ج) دیدی : ببین د) دازند : انداختن

۹) کدام گزینه درباره ی کلیله و دمنه نادرست است ؟

الف) اصل کتاب هندی بوده که در دوران سامانی به فارسی میانه ترجمه شده است

ب) کتابی پندآمیز است که در آن حکایت های گوناگون نقل شده است

ج) برزویه طبیب آن را با خود به ایران آورد و به زبان پهلوی ساسانی ترجمه کرد

د) رودکی در سال ۳۲۰ هجری کتاب را به نظم در آورد

۱۰) به گفته ی بزرگان ، مردم برای رسیدن به سه چیز تلاش می کنند . کدام گزینه در شمار این سه چیز محاسبه نمی شود ؟

الف) مقام بزرگ ب) زندگی راحت ج) نام نیک د) پاداش نیک آخرت

* خودسنجی درس چهارم :			
خ	خ	ق	ن

* والدین سنجی :			
خ	خ	ق	ن